Stuk **283** (2004-2005) – Nr. 1

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

7 april 2005

GEDACHTEWISSELING

over de sociale economie in Vlaanderen

VERSLAG

namens de Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie
uitgebracht door de heer Jan Laurys

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Trees Merckx-Van Goey.

Vaste leden:

de heren Thieu Boutsen, Freddy Van Gaever, Roland Van Goethem, John Vrancken, Frans Wymeersch;

de heer Jan Laurys, de dames Trees Merckx-Van Goey, Miet Smet, de heer Koen Van den Heuvel;

de heer Louis Bril, mevrouw Annick De Ridder, de heer Jul Van Aperen;

de dames Caroline Gennez, Anissa Temsamani, de heer André Van Nieuwkerke.

Plaatsvervangers:

de heer Johan Deckmyn, mevrouw Katleen Martens, de heren Jan Penris, Stefaan Sintobin, mevrouw Marleen Van den Eynde;

de heer Carl Decaluwe, mevrouw Kathleen Helsen, de heren Frans Peeters, Eric Van Rompuy;

mevrouw Patricia Ceysens, de heer Jaak Gabriels, mevrouw Vera Van der Borght;

de heren Chokri Mahassine, Jan Roegiers, Robert Voorhamme.

Toegevoegde leden:

mevrouw Vera Dua;

de heer Jan Peumans.

INHOUD

Blz.

1. Uiteenzetting door mevrouw Greet Castermans, directeur VOSEC 4
2. Uiteenzetting door mevrouw Christel Vanroelen, directeur VLAB 7
3. Uiteenzetting door mevrouw Katrien Van Den Broucke, coördinator SST 8
4. Uiteenzetting door mevrouw Annemarie Vanderpoorten, medewerker Koepel van Buurt- en Nabijheidsdiensten 11
5. Vragen en opmerkingen van de leden van de commissie 12

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Economie, Werk en Sociale Economie organiseerde op donderdag 3 maart 2005 een gedachtewisseling over de sociale economie in Vlaanderen. Op de hoorzitting spraken mevrouw Greet Castermans, directeur van het Vlaams Overlegplatform Sociale Economie en Meerwaarde Economie (VOSEC) en vertegenwoordigers van de verschillende sectoren. Voor de Vlaamse Federatie van Beschutte Werkplaatsen (VLAB) sprak mevrouw Christel Vanroelen. Mevrouw Katrien Van Den Broucke vertegenwoordigde de Koepel van de sociale werkplaatsen en arbeidsinitiatieven (SST) in Vlaanderen en mevrouw Annemarie Vanderpoorten de Koepel van Buurt- en Nabijheidsdiensten.

Sociale economie is tijdens deze regeerperiode een aandachtspunt. De gedachtewisseling, met vertegenwoordigers van de sector is een aanvulling op het debat dat in de Commissie gevoerd werd rond de beleidsnota Sociale Economie van minister Kathleen Van Brempt. Het is de bedoeling dat de Commissie tijdens de legislatuur de sociale economie verder van nabij zal opvolgen, onder andere ook door het organiseren van werkbezoeken.

1. Uiteenzetting door mevrouw Greet Castermans, directeur VOSEC

Namens het Vlaams Overlegplatform Sociale Economie en Meerwaarde Economie (VOSEC) schetst mevrouw *Greet Castermans* een algemeen beeld van de sociale economie. Ze wijst daarnaast op de grote verscheidenheid van initiatieven in de sector.

Bij sociale economie gaat het effectief om initiatieven en ondernemingen die diensten en goederen ontwikkelen en op de markt brengen. Alleen worden daaraan een aantal doelstellingen en bijzondere waarden gekoppeld die men onder de brede noemer 'sociaal' plaatst. Men heeft namelijk aandacht voor het ecologische aspect, voor gelijke kansen en voor de Noord-Zuidrelatie en men gaat na hoe kansengroepen kunnen ingeschakeld worden binnen het ondernemings- en het tewerkstellingtraject, welke soort van participatievormen er in de onderneming zijn en hoe er democratische overlegstructuren worden opgezet. Dat betekent niet dat in alle sociale economie-ondernemingen al die facetten aanwezig zijn.

Het essentiële verschil met de reguliere economie is dat de basisdoelstelling niet het nastreven van winst is. Maar winst is wel een onderdeel van dit ondernemerschap en nodig om de duurzaamheid van de initiatieven te waarborgen. Het gaat om een inclusieve economie: een economisch traject waarbij men een evenwicht zoekt tussen de economische poot, de sociale dimensie en het milieu. Arbeid kan daarbij een zeer belangrijke rol spelen om de sociale cohesie te bevorderen en om te gaan met armoede en uitsluiting. Vandaar dat de sociale economie als een toegangspoort naar een breder maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt gezien.

De sociale economie is ontstaan vanuit een kritische reflectie op het economische model, in welk tijdvak ook. In de 19e eeuw, toen het kapitalisme zich in zijn volle brutaliteit heeft ontwikkeld, is er een enorm sociaal kerkhof ontstaan. Daar is reactie op gekomen vanuit het middenveld.

De coöperatieven zijn ontstaan in de 19e eeuw en kenden een enorme ontwikkeling na de Eerste en de Tweede Wereldoorlog. Vandaag zijn de coöperatieven eigenlijk vergeten, maar de coöperatieve beweging is niet dood. Ze is alleen een andere weg ingeslagen.

In de 20e eeuw neemt de overheid de basis, die door de coöperatieve beweging is gelegd, over in de sociale wetgeving. De sociale nood wordt vooral na de Tweede Wereldoorlog structureel opgevangen. Het eerste formele kader voor de beschutte werkplaatsen is gevormd op het einde van de jaren 50 en aan het begin van de jaren 60.

In de jaren 70 treedt de economische recessie in: de werkloosheid en armoede nemen toe. Het reguliere economische handelen – publieke sector en vrije markt – heeft geen antwoord klaar. Nieuwe trajecten worden opnieuw door het middenveld ontwikkeld. In eerste instantie door de welzijnssector en de culturele sector. In die periode ontstaan werklozenwerking, ateliers en leerwerkplaatsen.

De experimenten uit de jaren 70 krijgen in de jaren 90 structuur. Daarnaast wordt het sociaaleconomische ondernemerschap in die periode

steeds sterker. Aandacht en steun van de overheid nemen toe. Het is ook de periode waarin de sociale werkplaatsen een kader krijgen.

Het jaar 2000 was een scharniermoment voor de sociale economie. Het meerwaardebesluit geeft de sociale economie een structureel kader en financiële steun. Het Charter Meerwaarde Economie is een engagement van overheid en initiatiefnemers. Eveneens in 2000 sluiten Vlaanderen en de federale overheid een samenwerkingsakkoord sociale economie. Al die initiatieven geven de sociale economie een steeds centraler plaats in de Vlaamse economie. Sedert 2004 is Sociale Economie een aparte bevoegdheid en een afzonderlijk departement. Op Vlaams niveau is een minister bevoegd voor Sociale Economie. Op federaal niveau een staatssecretaris.

In het Charter Meerwaarde Economie worden de volgende accenten gelegd: aandacht voor de kansengroepen, duurzame werkgelegenheid, aandacht voor de stakeholders, de omgeving, het milieu enzovoort. Dit Charter is de richtlijn voor alle nieuwe initiatieven. Tegelijk zijn een aantal instrumenten bevestigd en van financiering voorzien.

De sociale economie lijkt heel divers samengesteld en onoverzichtelijk. Dat is gedeeltelijk het gevolg van de beleidsmakers die het afwisselend hebben over de sociale economie en meerwaarde-economie. De onoverzichtelijkheid is dikwijls het gevolg van de ondoorgrondelijke wetgeving.

De sector is echter duidelijk gestructureerd. De sector kan ingedeeld worden op basis van de werkvorm: coöperaties, beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen en invoegondernemingen.

Mevrouw Greet Castermans zegt dat in de jaren negentig schoorvoetend gestart is met invoegondernemingen. Het meerwaardedecreet heeft een duidelijk kader geboden, het gaat namelijk over de financiering van creatief ondernemingsschap. In essentie is het de bedoeling om ondernemers aan te moedigen om een bepaalde niche, een activiteit die nog te weinig in een bepaalde regio aan bod komt, te ontwikkelen. Daar zijn een aantal voorwaarden aan verbonden die opgenomen zijn in het charter van de meerwaarde-economie. In invoegondernemingen moeten zoveel mogelijk kansengroepen, die in de reguliere arbeidsmarkt niet aan de bak komen, aan de slag kunnen. Zo kunnen ze stapsgewijs een gewone job aan en eventueel zelfs doorstromen naar een reguliere arbeidsplaats.

De laatste twee jaar is het aantal dergelijke ondernemingen aanzienlijk gegroeid. Op dit moment staan tientallen ondernemingen te trappelen om het statuut van invoegonderneming te krijgen. Het gaat over verscheidene honderden normale arbeidscontracten voor kansarmen.

Momenteel zijn er in invoegondernemingen ongeveer 2.000 voltijds equivalente jobs. Het gaat over veel meer mensen omdat er veel deeltijdse contracten zijn. De doelgroep is duidelijk omschreven: men tracht mensen met minder geschikte arbeidsmarktkwalificaties aan een job te helpen en te begeleiden. De onderneming moet een aantal bijkomende kosten maken om die doelgroep op te nemen: niet alleen door opleiding, vorming en continue begeleiding maar ook door het rendementsverlies. Dat verschil wordt door de overheid gedurende vier jaar vergoed. Na die periode moet de onderneming in staat zijn om rendabel te draaien.

Er zijn voldoende kandidaten maar momenteel is er geen kader voor nieuwe projecten. Die stop heeft te maken met vertragingen door de nieuwe regeerperiode maar ook met de afwezigheid van een nieuw besluit. Vijftig procent van de invoegondernemingen is actief in de dienstensector. Ook in andere sectoren zijn dergelijke bedrijven actief.

De sociale economie kan ook ingedeeld worden op basis van de thema's: kringwinkels, wereldwinkels, buurt- en nabijheiddiensten, arbeidszorg. De kringwinkels kunnen verschillende werkvormen hebben, veelal zijn het sociale werkplaatsen, maar het kunnen ook invoegondernemingen zijn. Ook de wereldwinkels en de buurt- en nabijheidsdiensten nemen verschillende werkvormen aan. Arbeidszorg is een recent thema, dat voor een belangrijk deel ressorteert onder de sociale werkplaatsen.

Naast de verschillende initiatieven zijn er ook een aantal ondersteuningsmechanismen of instrumenten voor de kwalitatieve en financiële uitbouw van de sociale economie. In eerste instantie zijn er de startcentra, bedoeld om de invoegondernemingen te begeleiden. De startcentra zijn vergelijkbaar met bedrijvencentra. Er zijn ondertussen 11 startcentra, de oprichting van een aantal andere wordt

voorbereid. Dat toont aan dat er voldoende begeleidingscentra voor nieuwe ondernemingen zijn.

Voor de ondersteuning van het human resourcemanagement en de organisatieontwikkeling binnen de sociale economie zijn er de adviesbureaus. Voorts zijn er een hele reeks alternatieve financieringsinstrumenten om het nodige kapitaal te verstrekken om de initiatieven en ondernemingen een kans te geven. Er zijn ook een hele reeks opleidings- of leerwerktrajecten om mensen geleidelijk naar tewerkstelling te laten groeien. Al die trajecten worden overkoepeld door het Steunpunt Lokale Netwerken. En tot slot is sinds het meerwaardebesluit ook het overlegplatform sociale economie formeel erkend.

Er zijn momenteel vijf adviesbureaus in Vlaanderen: vier behartigen het brede terrein van de sociale economie, de Vlaamse Federatie voor Managementondersteuning in de Beschutte Werkplaatsen vzw (Vlamab) werkt voor de beschutte werkplaatsen; daarnaast zijn er Hefboom, Febecoop, Web en SEC. Tot de alternatieve financiële initiatieven behoort in eerste instantie het Vlaams Participatiefonds, een samenwerkingsverband tussen de sociale economie, de publieke en de openbare sector om risicokapitaal te verschaffen aan de sociale economie. Andere financieringsorganisaties zijn Hefboom, Netwerk Vlaanderen en op federaal niveau het Kringloopfonds. Zeventig procent van de kapitaalvoorziening van dat fonds moet toebedeeld worden aan initiatieven in de sociale economie.

Mevrouw Castermans wijst vervolgens op een aantal aandachts- en knelpunten.

Een eerste knelpunt is volgens haar de complexiteit van de regelgeving. De trajecten die moeten worden gevolgd om in aanmerking te komen voor erkenning of financiering zijn enorm versnipperd. Dat is begrijpelijk omdat de sociale economie eigenlijk al een lange weg heeft afgelegd. Telkens er nieuwe initiatieven ontstonden, werden er ook nieuwe kaders ontwikkeld. Bij het Meerwaardebesluit in 2000 werd er een gedeeltelijke status quaestionis opgemaakt.

Een ander knelpunt is de te sterke verenging van de sociale economie tot inschakelingseconomie. Men denkt dat men de mensen, mits de nodige begeleiding en ondersteuning, sowieso op weg kan zetten naar de reguliere economie. Dat is inderdaad een belangrijke opdracht van de sociale economie, maar het is niet altijd haalbaar. Indien men de sociale economie louter ziet als inschakelingseconomie, gaat men voorbij aan het brede kader van wat sociale economie is en moet zijn. Het is een andere manier van ondernemen, vanuit een participatieve en democratische invulling, het gaat om respect voor milieu en omgeving, om omgaan met de mens in de onderneming en om kwaliteitsvolle arbeid.

Mevrouw Castermans stelt dat de sociale economie niet de vuilnisbak van de wegwerpeconomie mag worden. Men kan van de sociale economie niet zonder meer verwachten dat ze de mensen die uitgesloten worden uit de reguliere economie omdat ze niet meer meekunnen, omdat ze niet beschikken over de nodige kwalificaties of omdat er niet genoeg begeleiding of opleiding is, opvangt en helpt om bij te benen. Sociale economie heeft ook een signaalfunctie naar het economisch handelen binnen de samenleving. Men moet zich afvragen welke economie men wil. Is dat een economie met twee sporen waar een deel van de mensen per definitie altijd uitvalt? Voor hen worden dan wat statuutjes uitgewerkt en wat subsidies opzij gezet. Mevrouw Castermans meent dat de sociale economie ertoe moet leiden dat men op een bredere schaal nadenkt over maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Ook de duurzaamheid is een belangrijk knelpunt. De sociaal economische ondernemingen engageren zich tot een duurzame tewerkstelling, tot een duurzaam ondernemen in functie van een goed milieubeheer. Daarom moeten deze initiatieven kunnen opereren binnen een duurzaam kader. Dat geldt zeker voor de financiering; een reeks dwingende vragen hieromtrent liggen nu op tafel.

Een andere vraag is hoe de Vlaamse regelgeving moet gerijmd worden met de soms dwingende oriënteringen vanuit Europa. Binnen de sociale economie en zelfs binnen het Vlaams beleid tout court, is daarvoor in het verleden veel te weinig aandacht geweest. Het is belangrijk de koers bij te sturen vooraleer de maatregelen worden genomen. De noodzaak van een socialer Europa werd onlangs door de federale premier benadrukt. Dat socialere Europa kan mee gerealiseerd worden door de sociale economie, mits die niet gemuilkorfd wordt door de Europese regelgeving.

Ter illustratie geeft mevrouw Castermans een kader vanuit de werkvorm buurt- en nabijheidsdiensten. Het geeft een fragmentair beeld van het aantal tewerkstellingsinitiatieven waaraan financiering gekoppeld is. De ondernemer of de initiatiefnemer moet daarmee de tewerkstelling mogelijk maken.

2. Uiteenzetting door mevrouw Christel Vanroelen, directeur VLAB

Mevrouw *Christel Vanroelen* stelt zich voor als de vertegenwoordiger van VLAB, de koepel van de Vlaamse beschutte werkplaatsen en tevens de officieel erkende werkgeversorganisatie. De beschutte en de sociale werkplaatsen hebben een eigen paritair comité. De VLAB is ook de belangenverdediger van de beschutte werkplaatsen op de verschillende beleidsniveaus. In Vlaanderen zijn er 68 beschutte werkplaatsen die allemaal bij de koepel zijn aangesloten. De koepel is dus voor honderd procent representatief voor de sector.

De sector van de beschutte tewerkstelling bestaat al sinds het einde van de jaren vijftig van de vorige eeuw. De reglementering dateert van 1963. Eigenlijk heeft het ontstaan van de sector te maken met de vaststelling dat mensen die een handicap hadden opgelopen tijdens de Tweede Wereldoorlog, het moeilijk hadden om een job te vinden op de gewone arbeidsmarkt. In den beginne ging het dus om mensen met een fysieke handicap. Nu is het personeelsbestand voor meer dan tachtig procent samengesteld uit personen met een mentale handicap. De laatste jaren is er opnieuw een toename van het aantal mensen met een psychische handicap.

De sector heeft heel wat evoluties gekend. Het aantal jobs is toegenomen van enkele honderden in de beginfase naar meer dan 17.000 nu, waarvan een goede 13.000 van de eigenlijke doelgroep, namelijk personen met een arbeidshandicap. De beschutte werkplaatsen zijn de enige deelsector van de sociale economie die niet onder sociale economie ressorteert, maar onder de minister van Welzijn en meer bepaald onder het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH).

De inkomsten van de beschutte werkplaatsen omvatten twee belangrijke onderdelen, de inkomsten die voortvloeien uit de productie en de overheidssubsidies. De subsidiëring moet het geringere rendement van de mensen uit deze doelgroep compenseren en zorgen voor extra begeleiding. Deze subsidiëring is momenteel goed voor ongeveer veertig procent van de inkomsten. Zestig procent van de inkomsten vloeit dus voort uit de eigen productie.

De grootte van de werkplaatsen varieert. De kleinste werkplaats telt minder dan vijftig werknemers, de grootste meer dan 1.500. Ook de aard van de activiteiten in de beschutte werkplaatsen is zeer divers. Sommige activiteiten komen in heel wat werkplaatsen voor. Vaak gaat het om activiteiten in onderaanneming voor bedrijven uit de normale economische markt: verpakking, conditioneringswerken en montagewerken, doorgaans in de sectoren metaal en hout. Deze sector is wel het slachtoffer van de globalisering. Veel activiteiten die in het verleden in beschutte werkplaatsen werden uitgevoerd, zijn intussen verplaatst naar de lageloonlanden. De sector moet dus grondig nadenken over de aard van de activiteiten die ze in de toekomst wil aanpakken. Dat is een grote uitdaging. We denken bijvoorbeeld aan de dienstensector, maar het is niet evident de populatie van 13.000 doelgroepwerknemers op korte termijn in die richting te heroriënteren.

De jaarlijkse omzet van de sector bedraagt iets minder dan 250 miljoen euro.

Op dit ogenblik ressorteert de sector onder Welzijn, maar dat is niet altijd zo geweest. Aanvankelijk was dit een federale materie die tot de bevoegdheid van de minister van Tewerkstelling behoorde. In 1990 is het een Vlaamse materie geworden en dan is deze sector van Tewerkstelling naar Welzijn overgeheveld. Een belangrijke consequentie was dat de overstap werd gemaakt van het vroegere Rijksfonds naar het VFSIPH. De doelstelling van het Rijksfonds was professionele integratie van personen met een handicap, in beschutte werkplaatsen maar ook in het normale economische circuit. Het VFSIPH is niet alleen bevoegd voor tewerkstelling, maar ook voor zorg, allerlei verschillende woonvormen en individuele materiële bijstand.

Na bijna 15 jaar in het Vlaams fonds is de conclusie dat de sector Tewerkstelling zich niet echt op zijn plaats heeft gevoeld binnen dat fonds. Denken

over zorg voor personen met een handicap is niet hetzelfde als denken over tewerkstelling van personen met een handicap. Daarom bekijkt de sector de nakende overheveling naar de minister van Sociale Economie als een opportuniteit, ook al is men zich bewust van de mogelijke gevaren van een dergelijke overheveling. Men gaat sterk uit van de personen met een handicap en van de inclusiegedachte die men daarin terugvindt. Het is logisch dat personen met een handicap dezelfde kanalen gebruiken in de zoektocht naar werk zoals ieder ander dat doet. Dat betekent niet dat ze geen behoefte hebben aan een specifieke aanpak binnen die geëigende kanalen. Dat blijft nodig, maar de huidige versnippering van het werkveld, van de verschillende initiatieven met de diverse tewerkstellingsvormen voor kansengroepen die verdeeld zijn over verschillende departementen gericht op een aparte doelgroep, is geen ideale situatie. De koepel van de beschutte werkplaatsen werkt dan ook op regelmatige basis samen met de koepel van de sociale werkplaatsen en men heeft een gezamenlijke visietekst opgesteld.

Welke opportuniteiten biedt de overheveling van Welzijn naar Sociale Economie? Er is vooreerst de verruiming of vermenging van doelgroepen. Verder is er een verruiming van taken. Een element dat ook in de beleidsnota van minister Van Brempt naar voren is gebracht, is dat sociale en beschutte werkplaatsen eigenlijk over heel wat ervaring beschikken op het vlak van de begeleiding van personen met een arbeidshandicap binnen de eigen beschermde omgeving.

Die expertise en begeleiding kan ook worden gebruikt om personen met een handicap in het gewone bedrijfsleven te begeleiden. Daarom is men bezig met het uitwerken van een experiment ‘Support and Employment’. Het is de bedoeling om mensen met een of ander probleem op de arbeidsmarkt toch te plaatsen in het gewone circuit, maar met ondersteuning van een gespecialiseerde dienst die expertise heeft op het vlak van begeleiding van personen met problemen op de arbeidsmarkt.

Een bijkomende opportuniteit is dat men de handen in elkaar kan slaan en men ook meer kan bieden aan personen met een handicap om hen aan het werk te krijgen. De beschutte werkplaatsen zijn heel divers en als men daarnaast ook invoegafdelingen van sociale werkplaatsen heeft in bepaalde regio’s, kan men een ruimer aanbod doen naargelang de activiteit. Werkt een persoon liever in een dienstensector of wil die een productiegerichte activiteit uitvoeren?

Men is niet blind voor de mogelijke gevaren die een dergelijke verruiming met zich meebrengt. Als de doelgroep van de beschutte werkplaatsen, op dit moment personen met een handicap, terechtkomt in de grote groep van mensen met inschakelingsproblemen, bestaat het gevaar dat de oorspronkelijke doelgroep wordt verdrongen. Er moet een goed systeem worden opgezet om de verschillende deelgroepen goed te blijven onderscheiden en na te gaan of bepaalde deelgroepen niet achteruitgaan op het vlak van de arbeidskansen. In de operatie beter bestuurlijk beleid (BBB) wil men erover waken dat er bij de budgetoverheveling een vrijwaring van de middelen is voor de bedoelde doelgroep.

De overheveling is het belangrijkste knelpunt voor de sector op korte termijn. Die is gepland tegen 1 januari 2006. BBB loopt al een aantal jaren en voor de sector is het geen goede zaak dat het proces zolang duurt omdat men als het ware tussen twee stoelen hangt. De huidige voogdijminister is van de sector aan het afscheid nemen en anderzijds is er een minister die de sector verwelkomt maar nog geen bevoegdheid heeft. Dat leidt tot een bevriezing van het beleid. In de overgangsfase is het moeilijk om nog nieuw beleid te gaan voeren. Om de periode van non-beleid zo kort mogelijk te houden, moeten er snel beslissingen worden genomen. Er is een beleid en een reglementering, maar als men niet kan ingaan op nieuwe evoluties, staat men stil en dat is ook achteruitgaan.

3. Uiteenzetting door mevrouw Katrien Van Den Broucke, coördinator SST

Mevrouw *Katrien Van Den Broucke* vertegenwoordigt de koepel van de sociale werkplaatsen en arbeidsinitiatieven (SST) in Vlaanderen. De taak van SST is belangenverdediging en het opnemen van werkgeverschap in de sector. Sociale werkplaatsen zijn ontstaan vanuit de vaststelling dat mensen met specifieke problemen (psychologische problemen, alcoholproblematiek, budget- en huisvestingsproblemen, enzovoort) geen werk vinden. De specifieke problemen zijn geobjectiveerd door het decreet op de sociale werkplaatsen: vijf

jaar inactiviteit, laaggeschoold en een psychosociale problematiek. De toeleiding gebeurt door een objectieve instantie, de VDAB, die de mensen screent.

Op dit moment zijn 3.500 mensen tewerkgesteld in sociale werkplaatsen van wie 600 mensen in een omkaderingsfunctie zitten. De essentie van een sociale werkplaats is dat men een job creëert op maat voor mensen en dat men die intensief begeleidt gedurende de tewerkstelling. Het verschil met een commercieel bedrijf is dat men specifieke aandacht heeft voor de mens, niet alleen als werknemer maar ook als persoon. In een commercieel bedrijf worden mensen vooral ingeschakeld als krachten in het productieproces. Men krijgt middelen van de overheid om die extra aandacht te geven. Men is dankbaar dat de maatschappelijke keuze wordt gemaakt dat mensen ook een kans krijgen om te werken.

Het verschil tussen een sociale werkplaats en een werkervaringsproject is belangrijk. In een sociale werkplaats krijgen mensen een contract van bepaalde of onbepaalde duur en een volwaardig loon. Op die manier geeft men mensen rust en bekijkt men hen als volwaardige werknemers. In een werkervarings- of opleidingsinitiatief wordt er altijd gewerkt aan een doorstroming. Men moet doorgroeien naar een hopelijk duurzame tewerkstelling. Een volwaardig loon is heel belangrijk: men kan bijvoorbeeld een lening krijgen enzovoort.

Een essentieel aandachtspunt is het Human Resources Managementproject (HeRMAN). Dat is een softwarepakket waarin men het competentiedenken heeft vertaald naar kansengroepen. Men vertrekt vanuit de competentie van de werknemer en kijkt welke competenties nodig zijn binnen een organisatie. Er wordt een goede koppeling gemaakt en men gaat de begeleiding daaraan aanpassen zodat de competenties tijdens de tewerkstelling kunnen worden ontwikkeld. De competenties zijn niet enkel vaktechnisch, maar kunnen ruimer zijn, bijvoorbeeld het leren toekomen met het loon. Op die manier hoopt men de methodiek explicieter te maken en te verankeren en die op die manier uit te dragen naar commerciële bedrijven die met kansengroepen werken.

Een ander belangrijk aandachtspunt zijn de onderhandelingen voor de VIA-akkoorden. De sociale werkplaatsen behoren tot de social profit. Als werkgeversfederatie vindt men het belangrijk dat het personeel voldoende loon en goede arbeidsomstandigheden krijgt. Werkgevers en werknemers hebben een gedeelde verantwoordelijkheid, maar ook de overheid is verantwoordelijk. Gezien men voor de helft wordt gesubsidieerd, zal elke onderhandeling die wordt gevoerd, ook gevolgen hebben voor de overheid. Daarom vraagt men de uitdrukkelijke steun om een budget vrij te maken voor de sociale en beschutte werkplaatsen. Een specifieke eis van de werkgevers is een budget voor vorming en opleiding. Het is heel belangrijk dat mensen zich kunnen vormen en bijscholen. Vorig jaar heeft men met de middelen van het Vlaamse werkgelegenheidsakkoord 2003-2004 aan 1.200 werknemers in de sector een opleiding kunnen aanbieden. Dat is de helft van de medewerkers. Men vraagt ook middelen voor managementondersteuning.

De belangrijkste eis is de afschaffing van de contingentering. De sociale werkplaatsen kunnen werknemers bij krijgen als er een ronde door de overheid wordt uitgeschreven. In de begroting wordt een budget ter beschikking gesteld en daarmee kan extra tewerkstelling worden gecreëerd. De bedrijven groeien evenwel en zijn economisch verankerd. Vier vijfde van de kringloopwinkels bijvoorbeeld zijn sociale werkplaatsen. Dat is een enorm succes.

Ook de groeninitiatieven worden zeer vaak door de sociale werkplaatsen ontwikkeld. Dat zijn economisch rendabele bedrijven. Maar het vraagt extra werknemers om de productiviteit te kunnen volgen. Als die bedrijven geen extra mensen kunnen aanwerven, verhogen de druk op en de rendementsverwachtingen ten opzicht van de bestaande groep werknemers, hetgeen in strijd is met de doelstelling van het creëren van arbeid op maat. Mevrouw Van Den Broucke stelt voor om een groeipad mogelijk te maken per onderneming, waardoor die onderneming weet welk potentieel aan groei ze de volgende jaren heeft en ze daar haar productiviteit kan op afstemmen.

Op langere termijn zullen de beschutte werkplaatsen overgeheveld worden naar de sociale economie. Twee jaar geleden zijn SST en VLAB opnieuw gaan samen zitten, omdat ze meer gemeenschappelijke dan verdelende punten hebben. Beide vragen om werk te maken van een een-

heidsdecreet voor 'maatwerkbedrijven', die zorgen voor jobs op maat voor en begeleiding van mensen die niet terecht kunnen in het normale economische circuit.

Wat de doelgroep betreft, is het volgens mevrouw Van Den Broucke absurd dat een persoon met een handicap naar een beschutte werkplaats moet, maar bijvoorbeeld niet terecht kan in een kringloopwinkel in de buurt. Ze vraagt een opheffing van de schotten bij de definiëring van de doelgroep en een verruiming ervan. Ze heeft bijvoorbeeld voorgesteld om de werkvloer van een sociale of beschutte werkplaats open te stellen voor mensen die in een traject van deeltijds leren en deeltijds werken zitten. Een commercieel bedrijf wil een stagiair wel de technieken van een vak aanleren maar geen inspanningen doen om aan attitudeproblemen te werken. Daarom willen de sociale werkplaatsen hun werkvloer openstellen voor stageplaatsen voor mensen die eigenlijk nog een voortraject nodig hebben.

Vervolgens wordt de doelstelling van de aangepaste tewerkstelling toegelicht. De taken van beschutte en sociale werkplaatsen zijn nu duidelijk omschreven in de respectievelijke reglementering terzake. Eigenlijk verschillen ze niet erg: ze bieden tewerkstellingskansen aan mensen die (nog) geen kans hebben op tewerkstelling op de open arbeidsmarkt. Alleen de doelgroep verschilt: de beschutte werkplaatsen zijn in eerste instantie gericht op personen met een handicap, de sociale werkplaatsen op mensen met een sociale problematiek. Een van de doelstellingen van het Pact van Vilvoorde was de verhoogde participatie van kansengroepen, waaronder de beide doelgroepen ressorteren.

Beide soorten werkplaatsen hebben als eerste opdracht tewerkstelling te bieden binnen de muren van de eigen organisatie. Dat is al wat uitgebreid. Zo kennen de beschutte werkplaatsen al het systeem van enclaves: een groepje van personen met een handicap gaat, onder begeleiding van de beschutte werkplaats, waar ze ook nog op de loonlijst staan, in het gewone circuit werken.

De beschutte en sociale werkplaatsen willen hun doelstellingen echter nog verruimen. Ze zullen tewerkstellingskansen blijven bieden voor hun eigen doelgroepen binnen de muren maar ze kunnen ook expertise bieden op het vlak van begeleiding en die uitdragen naar het gewone bedrijfsleven. Nu zit dat nog in een experimentele fase. Maar ook dat zou in een eenheidsdecreet aangepaste tewerkstelling moeten worden opgenomen.

Mevrouw Van Den Broucke stelt dat ook de toeleiding belangrijk is. Voor de sociale werkplaatsen gebeurt de screening door een onafhankelijke instantie. Op dit moment is dat de VDAB. Die bepaalt wat de afstand is tot de arbeidsmarkt en verbindt daar een gepaste tewerkstelling aan.

Mevrouw *Christel Vanroelen* vult aan dat de toeleiding voor de beschutte werkplaatsen momenteel via het VFSIPH gebeurt. Dat onderzoekt of de betrokken persoon een handicap heeft en zo ja, wat de beste vorm van ondersteuning is. Dat gebeurt door middel van een multidisciplinaire screening. Dat multidisciplinaire ziet de sector niet graag verloren gaan bij de overheveling naar de sociale economie. Anderzijds moeten heel veel personen met een handicap precies door die screening maanden wachten eer er wordt beslist of ze al dan niet in een beschutte werkplaats terecht kunnen of doorverwezen worden naar een gewoon bedrijf. De beschutte en de sociale werkplaatsen willen de multidisciplinaire screening niet kwijt maar willen die ook niet rekken tot in het oneindige: als mensen al onderzocht zijn, moeten de resultaten daarvan ook voor de toeleiding naar de arbeidsmarkt gebruikt worden. Specifiek voor de beschutte werkplaatsen is de toeleiding via de provinciale evaluatiecommissie van het Vlaams Fonds. De beschutte werkplaatsen vinden het geen goede zaak die op lange termijn te behouden. In die evaluatiecommissie zitten immers niet zo veel mensen met ervaring op het vlak van professionele integratie van risicogroepen. Ook de toeleiding naar beschermde vormen van tewerkstelling en naar ondersteuningsmaatregelen voor risicogroepen op de arbeidsmarkt moet dus grondig bekeken worden

Mevrouw *Van Den Broucke* vervolgt dat de beschutte en de sociale werkplaatsen de goede kanten van beide systemen inzake subsidiëring zouden willen koppelen. De subsidies moeten het bedrijf leefbaar houden en het rendementsverlies en de begeleidingskost van een persoon compenseren.

De spreker vraagt ook aandacht voor arbeidszorg. Er bestaan ter zake zeer veel initiatieven. Het meest gereglementeerd zijn die initiatieven die val-

len onder de sociale werkplaatsen. Dat is een grote stap vooruit. Maar belangrijk is tot één concept te komen, om de wildgroei te regulariseren. Arbeidszorg betreft mensen die wel willen werken maar die zelfs niet aan de lagere rendementsverwachtingen van een sociale of beschutte werkplaats kunnen voldoen. Ook die mensen hebben het recht op de latente functies van arbeid.

Precies daarom is mevrouw Van Den Broucke er voorstander van om arbeidszorg onder te brengen in de sociale economie.

4. Uiteenzetting door mevrouw Annemarie Vanderpoorten, medewerker Koepel van Buurt- en Nabijheidsdiensten

Mevrouw *Annemarie Vanderpoorten*, medewerker studiedienst van de Koepel van de Buurt- en Nabijheidsdiensten, gaat in op het potentieel van de buurt- en nabijheiddiensten en op de problemen waarmee deze diensten geconfronteerd worden.

De voorbije 10 jaar zijn talrijke buurt- en nabijheiddiensten ontstaan die individuele of collectieve behoeften bevredigen. Ze vloeien voort uit de gewijzigde demografische, sociaal-economische en culturele context. Heel wat werknemers kunnen niet langer mee met de hoge eisen qua productiviteit en competitiviteit. Door de toenemende vergrijzing zijn er steeds meer ouderen. De reguliere markt kan hun zorgbehoeften niet steeds bevredigen.

Het is moeilijk om buurt- en nabijheiddiensten te definiëren vanwege het brede gamma initiatieven en diensten. Ze verschillen onderling qua grootte, regio en op inhoudelijk vlak. Buurt- en nabijheiddiensten op het platteland hebben een ander karakter dan buurt- en nabijheiddiensten in de steden. Sommige diensten houden zich vooral met milieu bezig, andere met aanvullende thuiszorg, kinderopvang of toerisme.

Alle buurt- en nabijheiddiensten hebben echter drie kenmerken gemeen. Ze willen duurzame tewerkstellingen creëren voor kansengroepen. Ze hebben een aanvullend karakter: ze bevredigen bestaande of nieuwe noden die niet gelenigd worden binnen de reguliere arbeidsmarkt. Ze zijn daardoor niet concurrentieel omdat ze buiten het vaarwater van de reguliere arbeidsmarkt blijven. Ten slotte is de participatieve aanpak heel belangrijk. Er wordt medewerking verwacht van de medewerkers, de werknemers, de gebruikers en de relevante actoren.

Belangrijk is de duurzame tewerkstelling voor kansengroepen. Buurt- en nabijheiddiensten bieden heel veel mogelijkheden om mensen tewerk te stellen die om allerhande redenen op de reguliere arbeidsmarkt uit de boot vallen: mensen met een handicap, laag- of hooggeschoolde vrouwen die op hun veertigste opnieuw willen werken omdat de kinderen het huis uit zijn, mensen met rugklachten, enzovoort. Aan veel van die kenmerken – behalve laaggeschooldheid – kan niets gedaan worden. Het is niet omdat die mensen niet aan alle verwachtingen van de reguliere economie voldoen, dat ze niets kunnen en van een uitkering moeten leven. Buurt- en nabijheiddiensten zijn een manier om uitkeringen te activeren.

Buurt- en nabijheiddiensten hebben een sterk aanvullend karakter. Ze komen tegemoet aan directe en onbevredigde noden van mensen en buurten. De aangeboden dienstverlening vertoont enkele gemeenschappelijke kenmerken. Het gaat in de eerste plaats om kwalitatieve diensten. In Limburg zijn er bijvoorbeeld veel oudere mensen, maar weinig RVT's. Voor ouderen die nergens heen kunnen organiseren de buurt- en nabijheiddiensten oppas. Medewerkers gaan rond om kleine taken vervullen die vroeger uitgevoerd werden door een kind of buur. Die medewerkers werken niet minder goed dan erkende organisaties zoals Familiehulp.

De aangebonden dienstverlening is aanvullend in meerdere betekenissen. Ze werken voor en door kansengroepen. Daarnaast lenigen ze nieuwe noden. Buurt- en nabijheiddiensten willen toegankelijk zijn voor alle gebruikers. Arme mensen kunnen niet altijd een beroep doen op reguliere diensten omdat ze te duur zijn ondanks de sociale correcties. Buurt- en nabijheiddiensten laten de middenklasse meer betalen.

Buurt- en nabijheiddiensten plaatsen participatie centraal. Ze proberen zo veel mogelijk te realiseren met zo weinig mogelijk geld. Iedereen draagt bij volgens zijn mogelijkheden. Daarom moeten de doelstellingen heel duidelijk zijn voor de klanten. Buurt- en nabijheiddiensten verwachten ook een sterke participatie van de overheid. Tegenover

die participatie staat de garantie op resultaat op het vlak van de tewerkstelling en dienstverlening. Veel buurt- en nabijheiddiensten sluiten een convenant af met de lokale overheid.

De financiering van de buurt- en nabijheiddiensten is een van de grootste knelpunten. De financiering is niet eenduidig. De diensten ontvangen geen structurele en continue overheidsfinanciering en zijn daardoor afhankelijk van de goede wil van de overheid.

De klaverbladfinanciering zoals voorgesteld door minister Van Brempt is volgens de koepel zinvol en ambitieus. Het model gaat uit van financiering uit vier bronnen: het departement Tewerkstelling betaalt voor de activering van kansengroepen, de klanten en gebruikers, het departement Sociale Economie betaalt voor de begeleiding van de kansengroepen en ten slotte is er een tegemoetkoming vanuit de departementen waarbinnen buurt- en nabijheiddiensten actief zijn.

Het klaverbladmodel is op dit ogenblik nog toekomstmuziek en daarom vragen de buurt- en nabijheiddiensten duidelijkheid omdat ze ondanks hun groot potentieel niet durven groeien. Ze willen geen doelgroepmensen aannemen uit angst die enkele maanden later te moeten ontslaan wegens een gebrek aan middelen.

Het klaverbladmodel doet enkele vragen rijzen. Het zal niet eenvoudig zijn om tot een akkoord te komen tussen de vier verschillende partijen. Als één partner de samenwerking stopzet, valt heel het systeem in duigen. De koepel hoopt dat één van de vier partners de regie en de eindverantwoordelijkheid op zich neemt.

De buurt- en nabijheiddiensten bestaan nog maar tien jaar en zitten bijgevolg nog in een experimentele fase. Eigenlijk worden ze daarin gedwongen; de zoektocht naar financiering blijft aanhouden.

Ook de buurt- en nabijheiddiensten kampen met de complexe regels. Tot voor kort konden de diensten geen beroep doen op de SINE-maatregel. Dat is belangrijk omdat veel van het geld uit tewerkstellingsmaatregelen komt. Het is niet helemaal duidelijk of de SINE-maatregel met terugwerkende kracht zal worden ingevoerd.

Buurt- en nabijheidsdiensten zijn niet bezig met doorstroming, vaak kunnen de werknemers niet doorstromen, onder andere omdat ze kiezen voor een halftijdse functie om de combinatie arbeid en gezin mogelijk te maken of omdat ze laaggeschoold of ouder zijn en niet in een reguliere job aan de bak komen. Natuurlijk houdt men volgens mevrouw Annemarie Vanderpoorten de werknemers die willen doorstromen niet tegen. Sommige werknemers in de thuiszorg krijgen zin om verpleegkunde te studeren. Ze krijgen alle kansen zoals educatief verlof en ondersteuning. Nadat ze het diploma verworven hebben, vinden ze natuurlijk een andere job. Dat is echter een heel klein percentage.

Buurt- en nabijheidsdiensten hebben geen duurzame financiering. Ze maken gebruik van dienstencheques, tewerkstellingspremies, ESF-gelden en equal-projecten. Zo sprokkelen ze hun middelen bij elkaar. Dat is het grootste knelpunt.

5. Vragen en opmerkingen van de leden van de commissie

De heer *André Van Nieuwkerke* vraagt of de werking van de drie diensten niet best geregeld wordt in één decreet. In feite is hun doelpubliek min of meer gelijk, namelijk mensen die worden doorverwezen door het OCMW, de VDAB, het VFSIPH. Een eenheidsstructuur komt de transparantie en de efficiënte inzet van middelen ten goede.

Mevrouw *Annick De Ridder* zegt dat zowel de minister in haar beleidsnota, als ook het Vlaams Parlement, de doorstroming naar de reguliere arbeidsmarkt vanuit de sociale economie benadrukken. Dat is precies het verschil met beschutte werkplaatsen, waarvan de werknemers niet in staat zijn in het normale economische circuit te werken. Hoe rijmen de sprekers hun voorbehoud tegen die doorstroming met de beleidsprioriteiten van de minister en het parlement? Ze vragen immers een structurele financiering.

Hoe is de relatie tussen buurt- en nabijheidsdiensten en de PWA-diensten? De PWA wordt soms ook als een werkloosheidsval beschouwd maar mevrouw De Ridder denkt dat de PWA-ers soms ook eerder in de sociale economie thuishoren. Is er overleg en uitwisseling van ervaringen tussen beide diensten?

Voor de heer *Jan Laurys* is sociale economie een invoegstrook voor het normale economische circuit. Deeltijds werken en de combinatie arbeid-gezin mag geen belemmering vormen voor dergelijke doorstroming. Hij heeft de indruk dat de sprekers de eigen bedrijven willen inkapselen en beschermen. Een verruiming van de doelgroep tot diegenen die alternerend leren, lijkt eerder bedoeld om het rendement te maximaliseren. Hij is ook verbaasd over de angst en de arrogante houding tegenover het normale economische circuit. Er is een mentaliteitsverschil, maar het gaat niet op om te zeggen dat de andere bedrijven niet bekommerd zijn om sociale aspecten of duurzaamheid. De sociale economie bezit daarvan niet het monopolie. Ook in de sociale economie komen vrouwen en allochtonen weinig aan bod en meer en meer worden bedrijven in die sector geconfronteerd met individuele of collectieve klachten onder meer bij de arbeidsrechtbank. Het volstaat dus niet om een imago te poneren, men moet het ook nog waarmaken.

Bij de rondetafelconferentie over de meerwaarde-economie is afgesproken om één begrip te hanteren voor invoegbedrijven en -afdelingen. Nu blijkt dat men moeite heeft met het begrip invoegfunctie, omdat dat ook zou gelden voor bepaalde jobs in een gewoon bedrijf. Daar zou meerwaarde-economie, maatschappelijk verantwoord ondernemen niet mogelijk zijn, want in gewone bedrijven drumt het grote winstprincipe alle andere bekommernissen weg. Dat gaat de heer Laurys te ver. Een invoegfunctie is een ideaal voorbeeld van een rugzakfunctie, waarbij de werknemer geholpen wordt in functie van zijn arbeidshandicap en zo wel aan de slag kan in een gewoon bedrijf.

De heer Jan Laurys heeft begrepen dat voor de buurt- en nabijheidsdiensten het financieringsprobleem nijpend wordt. De huidige financiering loopt af. De spreker heeft zijn twijfels over de haalbaarheid van het zogenaamde klaverbladmodel. De vier stakeholders hebben immers zelf moeite om hun eigen sector te betalen. Er moeten alternatieven gezocht worden.

De heer *Rudi Daems* merkt de hoeveelheid aan structuren, financieringskanalen en regels in de sociale economie op. Zou het niet zinvol zijn om één duidelijk, flexibel statuut, één toeleidingswijze, één financieringsvorm en één duidelijke definitie van kansengroepen uit te werken? Is het met andere woorden niet goed om een soort meerwaardedecreet uit te werken dat al die aspecten regelt? De heer Daems vraagt of er niet meer afspraken met het normale economische circuit mogelijk zijn, uiteraard over de doorstroming, maar ook over een eventuele complementaire werking.

De gemeenten hebben een regiefunctie voor de buurt- en nabijheidsdiensten. Moeten de gemeentebesturen ook in andere sectoren van de sociale economie een actievere regierol spelen? De heer Daems denkt dat het klaverbladmodel theoretisch goed is, maar niet snel kan worden gerealiseerd. Werken bepaalde vormen van sociale economie vandaag al niet volgens dat principe?

Hij denkt aan het voorbeeld van de groenjobs. Tewerkstelling, milieu en de gebruikers zorgen ieder voor een stuk van de financiering. Dat is een administratief complex gebeuren, maar het concept dat erachter zit, benadert de filosofie van het klaverbladmodel.

De heer *Roland Van Goethem* sluit zich aan bij de opmerking van mevrouw De Ridder en van de heer Laurys. Bij de term sociale economie denkt hij aan mensen die met een vorm van arbeidshandicap op de markt komen en aan wie men de mogelijkheid moet bieden om door te stromen naar de reguliere markt. Dan maakt hij abstractie van de beschutte werkplaatsen waarvoor dat wellicht niet mogelijk is. Hij stelt zich vragen bij het voornemen om duurzame tewerkstelling te realiseren in de sociale economie. Is het dan nog de bedoeling de mensen die uit de boot gevallen zijn, opnieuw in de boot te helpen? Indien men onder de normale marktwaarde werkt, is er dan geen sprake van vervalste concurrentie? De groendiensten en de biolandbouw werden als voorbeelden aangehaald. De ene bioboerderij zal dus gesubsidieerde groenten op de markt brengen aan een lagere marktprijs dan die van een niet-gesubsidieerde bioboerderij. Die subsidies worden dan gefinancierd met de taksen die worden geheven op de reguliere economie. Hetzelfde geldt voor de groendiensten. Indien een gemeente een beroep doet op een bedrijf uit de sociale economie om haar parken te onderhouden, dan kan een regulier bedrijf niet meer mee concurreren.

De heer *John Vrancken* veronderstelt dat het de bedoeling is te zorgen voor doorstroming naar de reguliere sector. Indien dat het geval is, wil hij

graag weten hoelang die mensen dan wel in de sociale economie worden geparkeerd. Wordt er aandacht besteed aan de achtergestelde allochtonengroepen? Wat is het procentuele aandeel van deze groep binnen deze sectoren? In de beschutte werkplaatsen zijn er immers weinig allochtonen tewerkgesteld. Worden er in deze sector ook quota opgelegd? Evolueert de sociale economie niet al te zeer naar een concurrentievervalsende medespeler?

De heer *Jan Peumans* begrijpt de vrees van de heer Van Goethem voor concurrentievervalsing. Als burgemeester van een plattelandsgemeente is hij blij dat dergelijke systemen bestaan. In zijn gemeente kan hij een beroep doen op een econetproject, waardoor het groen beter onderhouden wordt. De meeste gemeenten hebben toch niet genoeg geld om een beroep te doen op de peperdure groendiensten op de reguliere markt. Er zijn nog andere goede projecten zoals WEP+ en artikel 60. Hij betreurt echter dat de financiële structuur zo onduidelijk is. De MiNa-werkers in zijn gemeente zijn gekoppeld aan econet. De gemeente moet instaan voor de helft van de financiering, maar het andere deel wordt met jaren vertraging uitbetaald. Hij zou graag een overzicht krijgen van alles wat er in Vlaanderen bestaat op dit vlak.

Mevrouw *Greet Castermans* verduidelijkt in haar antwoord nogmaals dat sociale economie een breed terrein is waarop als het ware verschillende treinen rijden. De treinen rijden met verschillende snelheden en er zitten andere passagiers op. De sociale economie stelt vast dat er veel mensen op het perron staan die niet in de prachtige trein van de reguliere economie mogen.

Sommige treinen van de sociale economie rijden heel snel, met de bedoeling de passagiers zo snel mogelijk te laten afstappen in de richting van de job van hun keuze in de reguliere economie. Denken we maar aan de invoegondernemingen. Dat is een traject dat maximaal vier jaar wordt gesubsidieerd. Daarna wordt dat een regulier bedrijf. Het bedrijf heeft echter voor minstens tien jaar een charter ondertekend waarin een aantal basisdoelstellingen zijn opgenomen. De moeilijke werknemers die nog begeleiding nodig hebben, blijven in het bedrijf werken. Het bedrijf moet vanaf de eerste dag voldoen aan alle markteconomische eisen, ook wanneer het nog wordt gesubsidieerd. Het brengt zijn producten op de markt aan marktconforme prijzen. Dat is inderdaad concurrentie, maar daarom is het nog geen valse concurrentie. Men kan dit vergelijken met de situatie van fietsenmakers die allebei een gelijkwaardig product op de markt brengen. De ene heeft er echter een maand over gedaan om de fiets te maken en de ander een week.

Er zijn echter ook boemeltreinen. Het is zeker niet de bedoeling de doorstroming af te remmen. Voor de doorstroming en de inschakeling is het dus belangrijk om te kijken naar welke passagiers men aan boord heeft. Degenen die kunnen, moeten doorstromen. Iedereen dient die verbintenis aan te gaan. Maar aan de andere kant met de 'stations' waar die mensen aankomen, met name de reguliere economie, moet ook iets gebeuren. Het verder uitbouwen van het maatschappelijk verantwoord ondernemen is daar een aanzet toe. In vele ondernemingen in de reguliere sector gebeurt daar ook iets mee. De sociale economie heeft niet het monopolie of alleenrecht om maatschappelijk correct en met meerwaarde te ondernemen. Er zijn een heleboel ondernemingen die heel goed bezig zijn en kansengroepen opnemen en daarvoor begeleidingstrajecten uitstippelen, zonder daarom aanspraak te maken op het label van sociale economie. Het zijn gewoon maatschappelijk verantwoorde ondernemers. De tewerkstellingsmaatregelen staan open voor elke ondernemer. Die zijn niet alleen voorbehouden aan de sociaal-economische ondernemer. Het vraagt wel een engagement van de ondernemer om daarmee te werken.

Daarnaast zijn er treinen waarop mensen zitten die meer tijd nodig hebben om erin te komen en er zijn jammer genoeg treinen die te veel stoppen en nooit zullen aankomen in het station van de reguliere economie. Dat is eigenlijk respect voor de diversiteit in de maatschappij, maar vanuit een economisch standpunt bekeken. Men zal die mensen daar niet op non-actief laten zitten. Men gaat hen wel actief betrekken omdat arbeid zorgt voor groei en evenwicht in het maatschappelijke weefsel.

De heer *John Vrancken* merkt op dat men om een fiets te maken bepaalde kosten moet doen. Daar bestaat een concurrentievervalsing omdat men beschikt over een subsidiëring die de reguliere markt niet krijgt van de overheid. Het kostenplaatje is veel lager.

Mevrouw *Greet Castermans* stelt dat de hogere kosten dienen om in een heel serieus vormings- en begeleidingspakket te voorzien. Dat betekent een grotere investering. In het meerwaardecharter wordt dat opgevolgd. Verder is het bedoeld om het rendementsverlies op te vangen. Het verschil wordt gecompenseerd zolang er een rendementsverlies is. Er wordt van uitgegaan dat het rendementsverlies na vier jaar moet weggewerkt zijn en dan spreekt men over een normale werknemer binnen een normaal bedrijf.

Mevrouw *Katrien Van Den Broucke* zegt dat het een maand langer duurt vooraleer de fiets klaar is en die tijd moet worden gecompenseerd. Dat gebeurt met overheidsgeld omdat dit een maatschappelijke keuze is: men wil die mensen ook een kans geven om arbeid te verrichten.

Mevrouw *Christel Vanroelen* stelt dat de sector van de beschutte werkplaatsen regelmatig wordt geconfronteerd met beschuldigingen vanuit het bedrijfsleven over concurrentievervalsing, vooral van de grafische en textielsector. Vaak zijn die beschuldigingen gebaseerd op een foute inschatting van de overheidssubsidies. Een beschuldiging is bijvoorbeeld vaak dat beschutte werkplaatsen over een groot machinepark beschikken, dat volledig wordt gesubsidieerd. Nochtans zit er nul frank overheidsgeld in die machines; dat geld moet op de werkvloer van de beschutte werkplaats worden verdiend. Men krijgt subsidiëring om het rendementsverlies van de werknemers op te vangen en om hun extra begeleiding te kunnen financieren. Heel wat beschutte werkplaatsen zijn actief in de groenzorg en hebben heel wat steden en gemeenten als klanten. Bij een openbare aanbesteding is het absoluut geen zekerheid dat een beschutte werkplaats het haalt boven een gewoon bedrijf. Als een bedrijf vermoedt dat een beschutte werkplaats op een oneerlijke manier concurreert, kan het dat aanhangig maken bij de Economische Inspectie. Het kan niet dat het bedrijfseconomische leven kapot wordt gemaakt, want daar zijn ook de beschutte werkplaatsen het slachtoffer van. De subsidiëring is zeker geen reden om te stellen dat dergelijke werkplaatsen concurrentievervalsend zijn. Verder wijst mevouw Vanroelen erop dat er vormen van subsidiëring aan gewone bedrijven zijn, waar beschutte werkplaatsen van uitgesloten zijn. Zo kunnen gewone bedrijven gebruik maken van opleidingscheques en beschutte werkplaatsen niet: als men mensen wil opleiden, kost dat veel meer dan voor gewone bedrijven. Ook zijn beschutte werkplaatsen vaak uitgesloten van vormen van investeringssubsidiëring.

De heer *Roland Van Goethem* spreekt uit persoonlijke ervaring en stelt dat men nergens goedkoper kan laten strijken dan in de strijkwinkel in Vilvoorde. Mevrouw *Christel Vanroelen* repliceert dat strijkwinkels in beschutte werkplaatsen niet kunnen concurreren tegen de dienstenchequebedrijven. Verder geeft de heer *Roland Van Goethem* een voorbeeld uit de horecasector, namelijk Mixtorant, dat geld tekort heeft hoewel men nergens goedkoper kan eten. Men installeert een restaurant dat onder de marktwaarde werkt en andere restaurants beconcurreert.

Mevrouw *Trees Merckx-Van Goey* stelt dat het gaat om de maatschappelijke meerwaarde van dergelijke diensten en organisaties. Zeker op een moment dat veel mensen zich uitgesloten voelen, is het de moeite waard om te discussiëren of men die maatschappelijke keuze al dan niet wil maken. Het gaat in elk geval om bedrijven die conform de regels van de economie met producten op de markt komen.

Mevrouw *Greet Castermans* stelt dat het heel belangrijk is dat er overleg wordt gepleegd met de reguliere economie. Dat gebeurt ook. Men moet niet in aparte niches kruipen, maar men moet samenwerken omdat men op hetzelfde economische terrein zit. Ongeveer zes jaar geleden zijn de strijkateliers gestart. Vooral de laatste vier jaar zijn die populair geworden. De Federatie van de Textielbewerking bekeek dat als oneerlijke concurrentie en heeft een proces aangespannen. Dat was niet positief totdat de sociaal-economische strijkdiensten en de textielfederatie zijn gaan praten. Uiteindelijk is er op dit moment een convenant, dat zowel door de sociaal-economische strijkdiensten als door de reguliere was- en strijkdiensten wordt gerespecteerd qua prijs, productiewijze en kwaliteitsstandaard. Er is een enorme uitwisseling. De sociale economie begeleidt de reguliere economie in het omgaan met laaggeschoolden en de textielfederatie toont hoe men kwalitatief kan strijken en welk materiaal men kan gebruiken. Mevrouw Castermans doet een oproep om met de sectorfederaties samen te gaan zitten om de koudwatervrees te overwinnen. Op die manier kan men het economische terrein ver-

ruimen om de niches van ongebruikte economische activiteiten nog verder uit te bouwen.

Wat betreft de structurering en het eenheidsdecreet is de sociale economie voorstander van vereenvoudiging en een vermindering van de regels en voorwaarden. Dat is het resultaat van een heel dynamisch proces. In de voorbije tien tot vijftien jaar is er in de sociale economie een enorme dynamiek gegroeid en het creatieve ondernemerschap laat veel talenten tot ontwikkeling komen. Er is een algemeen decreet Sociale Economie nodig, dat de diversiteit van doelgroepen en werkvormen erkent.

Mevrouw *Merckx-Van Goey* vraagt wie daarmee bezig is en of er daarover momenteel overleg bezig is tussen de VOSEC, de minister of de administratie. Op welke termijn kan dat gebeuren? Bestaat er tegenwerking? Heeft dat te maken met de bevoegdheidsafbakening tussen de gewesten en het federale niveau? Wie neemt concrete initiatieven?

Mevrouw *Castermans* antwoordt dat de minister erkent dat er te veel versnippering is en dat vooral de regelgeving duidelijker gestroomlijnd moet worden. Een deel van dat proces van stroomlijning is aan de gang, met het oog op het eenheidsdecreet beschutte werkplaatsen en sociale werkplaatsen. De rest is nog niet opgestart omdat vele initiatieven nog gewoon proberen te overleven. Pas als hun overleving gegarandeerd kan worden, kan er aan langetermijnplanning gedaan worden. De initiatieven inzake sociale economie beseffen dat dat niet morgen kan. Maar deze regeerperiode moet wel het verschil maken: er moet een spoor getrokken worden om voor de volgende twintig jaar in Vlaanderen een maatschappelijke en economische groei veilig te stellen door de versplintering aan te pakken.

De heer *Peumans* hoort een pleidooi voor een soort kaderdecreet, waarbij iedereen zich toch nog modulair kan impassen. Bestaat daarover een witboek?

Mevrouw *Castermans* verwijst naar de beleidsnota. In de vorige regeerperiode is er ook een aanzet tot een meerwaardedecreet geweest maar dat is er uiteindelijk niet gekomen.

Mevrouw *Katrien Van Den Broucke* wijst er op dat de beschutte en sociale werkplaatsen al heel wat werk hebben verricht. Zij zijn gaan samenzitten en pleiten voor een eenheidsdecreet op de gepaste tewerkstelling, met ruimte voor diversiteit maar met eenheid in doelgroep, doelstelling, toeleiding en subsidiëring. De sector staat daar achter, dat is zeer belangrijk. Ook in de SERV is dit besproken en de SERV heeft een nota gemaakt over de gepaste tewerkstelling. Die is overgemaakt aan de minister van Sociale Economie, die beloofd heeft daar in de huidige regeerperiode werk van te maken. Ook de VDAB en het VFSIPH staan daar achter. Iedereen is er klaar voor. In de visienota staat de opinie van de sector gebundeld maar uiteraard wil die sector ook overleggen met het Vlaams Parlement.

De heer *John Vrancken* vraagt wat de kwantitatieve verhouding is tussen de beschutte en de sociale werkplaatsen.

Mevrouw *Vanroelen* antwoordt dat dat respectievelijk 17.000 en 3.500 werknemers zijn.

Het verwondert de heer *Laurys* dat de sprekers niet naar de rondetafelconferentie verwijzen. De resultaten daarvan worden nu toch ingezameld?

Mevrouw *Castermans* verduidelijkt dat de rondetafelconferentie maar rond een van de geschetste werkvormen ging, namelijk de invoegbedrijven en -afdelingen. Hierover wil de minister overigens een besluit opstellen. Dat is dus maar een piste maar het positieve daarvan is wel dat de andere deelsectoren daarbij betrokken zijn, waardoor de doelgroepafbakening en de invulling van het tewerkstellings- en begeleidingstraject geleidelijk aan veel meer gestroomlijnd worden.

Mevrouw *Vanroelen* merkt op dat er verschillende vormen van sociale economie bestaan, met vrij strikte beschotten tussen elkaar. Dat brengt ook concurrentie teweeg. De deelsectoren pleiten er voor om die beschotten weg te halen. Dat kan door een eenheidsdecreet, waarbij men dan moet afstappen van het systeem van de erkenning van het instituut beschutte werkplaats, het instituut sociale werkplaats of het instituut buurt- en nabijheidsdienst. Men moet die diverse soorten tewerkstelling eerder gaan beschouwen als een methodiek om met een bepaalde doelgroep aan de slag

te gaan. Er bestaan dus enerzijds methodieken en anderzijds organisaties die expertise hebben op het vlak van het begeleiden van deze mensen. De organisaties moeten dus de kans krijgen om met een of meerdere methodieken te werken maar daarvoor moeten de schotten doorbroken worden.

De heer *Peumans* werpt op dat concurrentie toch een positieve invloed kan hebben. Mevrouw Vanroelen repliceert dat de sector beschutte werkplaatsen die concurrentie niet altijd zo positief ervaart. Ze wijst erop dat bedrijven gaan shoppen bij diverse ondernemingen van sociale economie en die tegen elkaar uitspelen, met als gevolg een neerwaartse spiraal waar alleen de bedrijven voordeel uit halen.

De heer *Jan Laurys* maakt melding van een nota van het VFSIPH over de knelpunten in verband met de overheveling. Daaruit blijkt toch nog een grote achterdocht: het Vlaams Fonds vreest dat de groep gehandicapten gaat vermorzeld worden en de sociale methodologieën via trajectbegeleiding gaan wegvallen. Is daar met de werkplaatsen overleg over?

Mevrouw *Vanroelen* antwoordt dat er wel degelijk overleg is. Het verschil tussen de werkplaatsen en het Vlaams Fonds is dat de werkplaatsen zich wel degelijk bewust zijn van de mogelijke gevaren maar dat ze de overheveling positief proberen te bekijken, terwijl het Vlaams Fonds de vrees laat overheersen. De werkplaatsen pleiten er wel voor dat er garanties worden ingebouwd om de gevaren te vermijden. In het verleden liep binnen het Vlaams Fonds overigens ook niet alles even vlot.

Mevrouw *Annemarie Vanderpoorten* stelt dat de buurt- en nabijheidsdiensten onvermijdelijk samenwerken met lokale besturen. Voor het PWA bijvoorbeeld vissen ze beide uit dezelfde vijvers van werknemers, maar dat doet er eigenlijk niet toe. Het komt er op aan dat die mensen opgevist worden. Daarom is het aangewezen dat iedereen zo veel mogelijk dezelfde opleiding en vorming biedt. Natuurlijk heeft elke organisatie haar eigenheid.

Mevrouw *Castermans* wijst er op dat het specifiek is voor de buurt- en nabijheidsdiensten dat ze de nood aan tewerkstelling die lokaal aanwezig is, ook lokaal invullen en zorgen voor een maatschappelijk cement in een verloederde buurt. Dat kan niet vanuit een werkveld twintig kilometer verderop. Precies daarom is dankzij de creativiteit van de ondernemer een nieuwe methodiek ontstaan: behoeften die niemand wou bevredigen worden vereconomiseerd. De sociale economie is een belangrijke hefboom om behoeften te vereconomiseren op basis van meerwaarde en met aandacht voor de mensen die uit de boot vallen in de reguliere sector.

Uit de uitspraak van mevrouw Annemarie Vanderpoorten dat zij niet bezig zijn met doorstroming, mag niet afgeleid worden dat buurt- en nabijheiddiensten tegen doorstroming zijn. Men kan zich afvragen of de reguliere economie eigenlijk wel zit te wachten op mensen met verminderde capaciteiten. Als de reguliere economie die mensen een kans wil geven, zullen buurt- en nabijheiddiensten daar met veel plezier aan meewerken. De vraag stelt zich waarvoor men wil opteren: voor een sociale economie die mensen activeert of voor een passief leefloon voor gezinshoofden en alleenstaanden.

De heer *Jan Laurys* vindt dat ondernemingen en openbare besturen een verantwoordelijkheid hebben. De gemeentelijke groendienst laten bijstaan door een sociaal-economieproject is positief. Een gemeente zou echter ook zelf een initiatief kunnen nemen. Vroeger namen gemeenten die mensen zelf in dienst. Om redenen van efficiëntie is dat niet meer het geval en komen die mensen nu in de sociale economie terecht. De spreker geeft de voorkeur aan tewerkstelling in reguliere bedrijven.

De heer *Jan Peumans* antwoordt dat de gemeentelijke groendienst laten bijstaan door dergelijke projecten ook een financiële inspanning vereist. Veel gemeentebedrijven zijn volgens hem al jaren invoegbedrijven. Zonder dat ze ervoor gesubsidieerd worden stellen veel gemeenten mensen tewerk die niet kunnen meedraaien in de private sector vanwege een lichte fysieke of mentale handicap. Die mensen worden betaald met de algemene middelen van de gemeente.

Mevrouw *Katrien Van Den Broucke* vindt het belangrijk dat iedereen deze groep mensen kent. Het voorstel om te subsidiëren door middel van een zogenaamde rugzak houdt in dat lokale overheden of reguliere bedrijven die beslissen deze mensen in dienst te nemen recht krijgen op een premie en omkadering. Het systeem staat open

voor iedereen. Sociale werkplaatsen zullen blijven bestaan omdat tewerkstelling van deze doelgroep hun hoofdopdracht is. Sociale werkplaatsen genieten het voordeel van de grootschaligheid. De sociale werkplaatsen zijn bovendien bereid hun expertise te delen met reguliere bedrijven. Soms volstaat het een ploegbaas enkele reflexen bij te brengen.

De heer *Roland Van Goethem* wijst mevrouw Vanderpoorten erop dat de reguliere sector kampt met het probleem van de knelpuntberoepen. Hij vraagt of buurt- en nabijheiddiensten in staat zijn die medewerkers te selecteren die in staat zijn om na enige bijscholing een knelpuntberoep uit te oefenen.

Mevrouw *Katrien Van Den Broucke* antwoordt dat de VDAB jaarlijks de competenties van elke medewerker van de sociale werkplaats screent om na te gaan wie in staat is om een opleiding te volgen.

Mevrouw *Christel Vanroelen* antwoordt dat doorstroming van personen met een handicap uit beschutte werkplaatsen een reglementaire taak is. Begin de jaren 90 stroomde 1 procent van de 13.000 doelgroepwerknemers door. Dat cijfer is sedertdien alleen maar gedaald want op dit ogenblik stappen geen 100 mensen per jaar over naar een reguliere bedrijf. Erger is dat meer dan de helft van de doorstromers binnen het jaar terugkeren naar de beschutte werkplaats. De voornaamste reden waarom iemand niet slaagt in een regulier bedrijf is het ontbreken van omkadering.

Beschutte werkplaatsen moesten vroeger voor de VDAB per kwartaal een lijst maken van medewerkers die ze in staat achtten om over te stappen. Mevrouw Vanroelen schat dat 99 procent van de medewerkers die ooit op die lijst stonden, nu nog altijd in een beschutte werkplaats werken. Een van de redenen daarvoor is dat doorstroming geen prioriteit is voor de VDAB.

Mevrouw Vanroelen stelt dat doorstroming voor hen niet moet want doorstroming zal voor sommige medewerkers altijd te hoog gegrepen zijn. Hoe goed mensen met een mentale handicap ook begeleid worden, de handicap zal nooit verdwijnen. Doorstroming kan mits de persoon in kwestie het wenst en ertoe in staat is. Doorstroming betekent ervoor zorgen dat de juiste persoon op de juiste plaats terechtkomt. Met het experiment Support & Employment geven de beschutte werkplaatsen aan dat ze met een nieuwe methodiek doorstroming willen stimuleren. Dat betekent niet dat het voortaan zonder beschermde omgeving kan.

De heer *Roland Van Goethem* erkent dat doorstroming stimuleren voor beschutte werkplaatsen heel moeilijk is, want een mentale handicap verdwijnt niet door begeleiding.

Mevrouw *Annemarie Vanderpoorten* antwoordt dat veel van de werknemers in de buurt- en nabijheiddiensten er niet toevallig terecht zijn gekomen. De grootste groep werknemers is er terechtgekomen via de VDAB, die hen ook volgt. Aangezien de meeste werknemers door de VDAB gestuurd worden, gaat de spreekster ervan uit dat de VDAB vooraf al onderzocht heeft wie in aanmerking komt voor een opleiding tot een knelpuntberoep.

Daarnaast is er een groep van medewerkers die openbloeien in een buurt- en nabijheiddienst. Deze groep is echter veel kleiner dan de groep van mensen die er de voorkeur aan geven in de buurt- en nabijheiddiensten te blijven. Buurt- en nabijheiddiensten nemen geen afwachtende houding aan maar volgen hun werknemers op de voet. Ze gaan na of er interesse is voor vorming en opleiding. Daarnaast worden alle medewerkers ook gevolgd door de VDAB. De buurt- en nabijheiddiensten gaan evenwel niet systematisch na welke medewerkers in staat zijn een knelpuntberoep uit te oefenen. Ze staan ervoor open, maar stellen vast dat de meeste medewerkers het gewoonweg niet zouden kunnen. Wie het wel kan, wordt uiteraard aangemoedigd.

Mevrouw *Christel Vanroelen* merkt een concentratie van allochtonen in bepaalde beschutte werkplaatsen op. Beschutte werkplaatsen kunnen niet iedereen aanwerven, slechts diegenen met een Vlaams Fondsnummer of moeilijk te plaatsen werklozen, mensen met een SINE-statuut, komen in aanmerking. Er zijn relatief minder allochtonen met een Vlaams Fondsnummer, er vallen meer allochtonen onder de genoemde federale werkgelegenheidsmaatregel.

Mevrouw *Katrien Van Den Broucke* legt uit dat men vijf jaar inactief en laaggeschoold moet zijn om aan de slag te kunnen in een sociale werkplaats. De laatste jaren stijgt het aantal allochtonen in de sociale werkplaatsen, net omwille van de discriminatie op de arbeidsmarkt. Ze vormen

zeker de helft van de werknemers. Dat percentage ligt hoger in de steden. Vaak zijn zij de sterkste groep.

Mevrouw *Greet Castermans* juicht het toe dat het budget voor sociale economie niet gedaald is. Het is goed dat de minimale verworvenheden behouden blijven. Dat neemt niet weg dat er middelen te weinig zijn. Dat laat zich al voelen voor de buurt- en nabijheidsdiensten. Over enkele maanden stoppen hun subsidies. Vanaf 1 juli staan dan een zeshonderdtal voltijds equivalente arbeidskrachten op straat. Tijdens het laatste sociale overleg is er een extra budget van 5,5 miljoen euro voor de sociale economie en invoegondernemingen beschikbaar gesteld. Dat budget zal besteed worden om de projecten te betalen die al grotendeels voorbereid zijn in 2004. Invoegondernemingschap heeft een groot potentieel en kan de activiteitsgraad enorm doen toenemen, maar daarvoor moet er geïnvesteerd worden. Er zijn dus nu al extra middelen nodig om verder te kunnen groeien. Er zal werkgelegenheid gecreëerd worden die uiteindelijk leidt tot betere en rendabelere reguliere ondernemingen. Vele trajecten alsook de ondersteuningsinitiatieven hebben behoefte aan een degelijk en eenduidig kader en hiervoor zijn meer middelen nodig. De geïnvesteerde middelen worden maatschappelijk en economisch terugverdiend.

Mevrouw *Annemarie Vanderpoorten* deelt de twijfels over het klaverbladmodel. Het is een goed idee, maar de spreker is realistisch genoeg om te beseffen dat de realisatie ervan niet evident is. Ze hoopt op een oplossing voor 1 juli. Het mag niet bij mooie theorieën blijven.

Mevrouw *Christel Vanroelen* heeft de ervaring dat de welzijnssubsidies wel geslonken zijn ten opzichte van de periode voor de jaren negentig. De lange wachtlijsten hebben vaak prioriteit boven de werkgelegenheidsaspecten. Ze wil wel een en ander relativeren, de beschutte werkplaatsen vragen aan de overheid alleen de compensatie van het rendementsverlies en van de begeleiding. Dat staat trouwens in de huidige reglementering. In het paritair comité worden door de vakbonden terechte eisen over loon en arbeidsvoorwaarden zowel van de werknemers als van de begeleiders gesteld. Ook bij loonsverhogingen zou de overheid de verhouding moeten blijven respecteren en haar subsidies aanpassen zodat de verdeelsleutel tussen wat de werkplaatsen en wat de overheid betalen, gelijk blijft. Dikwijls wordt daar nog wel rekening mee gehouden maar zijn de subsidies niet geïndexeerd, waardoor het overheidsaandeel bij indexaanpassingen niet stijgt.

Mevrouw Christel Vanroelen legt uit dat de werkplaatsen het niet gemakkelijk hebben om aangepast werk te vinden voor hun zwakste werknemers. Er is behoefte aan bijkomende ondersteuningsfuncties zoals ergotherapeuten om die werknemers bij te staan. Dat staat momenteel niet in de reglementen. Voornoemde aspecten moeten op korte termijn besproken worden.

Mevrouw *Merckx-Van Goey* vraagt welk budget er zal overgeheveld worden.

Mevrouw *Christel Vanroelen* denkt dat de budgetten minstens even groot moeten blijven. Het gaat daarbij niet alleen over de financiële middelen maar ook over de indirecte ondersteuning door het VFSIPH. Ze denkt daarbij aan onderzoek, informaticasystemen, knowhow. Ze heeft niet direct een beeld over hoeveel middelen het precies gaat, maar kan dat onderzoeken.

Subsidies in deze sector zijn niet louter een uitgave voor de overheid. Momenteel loopt er een maatschappelijke kosten-batenanalyse in het HIVA. Uit de voorlopige cijfers blijkt dat de subsidies allemaal terugverdiend worden door BTW, bedrijfsvoorheffing, werkgeverslasten. Het probleem is dat de subsidies verstrekt worden door de Vlaamse overheid en de federale overheid met de opbrengsten gaat lopen.

Volgens mevrouw *Greet Castermans* geldt dat ook voor de andere sectoren.

Mevrouw *Katrien Van Den Broucke* bevestigt dat ook haar sector middelen nodig heeft voor de eisen van vakbonden en werkgevers bij de komende VIA-onderhandelingen. Het is ook belangrijk de opbrengsten van de sector te benadrukken. Het gaat niet op om middelen van de ene deelsector af te snoepen en te geven aan de andere. De pot moet vergroten.

Tot slot van het debat nodigt mevrouw *Castermans* de leden van de commissie uit om een aantal initiatieven te bezoeken. De discussie

is nog niet afgelopen. Een aantal aspecten behoeven verdere uitdieping.

De verslaggever, *De voorzitter,*

Jan LAURYS Trees MERCKX-VAN GOEY